

LABORATORUL DE RESTAURARE PICTURĂ, 1990 - 2005

drd. Olimpia COMAN-SIPEANU

Prin specificul și complexitatea activității pe care o desfășoară, Laboratorul de restaurare pictură reprezintă un sector important al Departamentului de Conservare-Restaurare din cadrul Complexului Național Muzeal ASTRA Sibiu.

Istoric

Înființat în 1990, an în care muzeul etnografic sibian devenea Muzeul Civilizației Populare Tradiționale, laboratorul deservește una dintre cele mai valoroase colecții ale acestuia. Cele peste 2000 de icoane pe sticlă și pe lemn, vechi de câteva secole, necesită intervenții specializate de conservare și restaurare.

Descriere (sediul, dotare, bibliotecă, personal)

Amenajat inițial într-o singură încăpere situată la etajul imobilului din Piața Mică nr. 12, astăzi laboratorul cuprinde trei încăperi: atelierul de restaurare, sala pentru tratamente și sala pentru prelucrarea computerizată a datelor.

Chiar dacă în 1990 s-a pornit în materie de dotare de la zero, în cursul anilor următori, laboratorul a fost progresiv echipat cu aparatura necesară desfășurării în condiții optime a operațiilor de restaurare.

Biblioteca laboratorului conține un fond de lucrări constituit din donații ale personalului și prin schimb de publicații cu diverse instituții din țară și din lume (IRPA, The Getty Conservation Institute, ICOM, Fundația Romualdo del Bianco etc.).

Personalul implicat în activitatea de restaurare pictură cuprinde actualmente trei restauratori cu studii superioare de specialitate: Olimpia Coman-Sipeanu, Mirel Bucur și Geanina Curcă.

Laboratorul de restaurare pictură
L'atelier de restauration des peintures

Activitatea de conservare - restaurare

Laboratorul de restaurare pictură asigură conservarea și restaurarea atât a patrimoniului CNM ASTRA, cât și a unor piese valoroase aparținând patrimoniului cultural național. Cartea de vizită a restauratorilor cuprinde lucrări de excepție, realizate de-a lungul anilor, unanim apreciate de public și de specialiști.

În 1990 au fost angajați doi restauratori: Olimpia Coman-Sipeanu (restaurator pictură) și Marius Coman-Sipeanu (restaurator lemn policrom și pictură), care și-au legat numele de restaurarea unor piese valoroase precum icoanele pe sticlă din colecția "Cornel Irimie" (1993), icoanele pe lemn din biserica Bezded, jud. Sălaj (1994) sau impozantul iconostas din secolul al XVII-lea al Bisericii Episcopale Curtea de Argeș, prima piesă de anvergură restaurată în laboratorul sibian.

Intrat în laborator sub forma a zeci de elemente dispartate, aflate într-o avansată stare de degradare, iconostasul s-a reîntors după șapte ani de muncă asiduă, în locul de origine, la Curtea

de Argeș, unde, în anul 2000, cu ocazia Simpozionului Național “Două milenii de creștinism - salvarea prin restaurare a valorilor artei creștine”, a fost instalat în muzeul mănăstirii.

Intervențiile de urgență aplicate icoanelor și elementelor din lemn aurit și policromat au prilejuit celor doi restauratori punerea în practică a unor metode tradiționale dar și a unora originale cum au fost: redarea rezistenței pînourilor rupte și fragilizate prin dublă consolidare, structurală și mecanică, transpunerea a trei icoane al căror suport complet degradat pune în pericol pictura, transpunerea parțială a unei icoane, al cărei suport a fost salvat în proporție de 80%, reducerea curburii foarte accentuate a suportului unei icoane prin realizarea unui dispozitiv original de presare a panoului etc.

În paralel cu munca de restaurare, în perioada 1993-2000, cei doi restauratori au desfășurat și o activitate de formare a cadrelor, contribuind, la solicitarea Centrului de Formare și Pregătire a Cadrelor din Instituțiile de Cultură, București, prin susținerea de cursuri practice și teoretice, la atestarea unor restauratori din rețeaua muzeală.

Restauratori și studenți în timpul orelor de restaurare
Restaurateurs et étudiants
pendant les cours de restauration

Începând cu anul 2000, formarea restauratorilor se continuă în baza protocolului încheiat între CNM ASTRA și Universitatea Lucian Blaga Sibiu, Facultatea de Istorie și Patrimoniu, Secția de Conservare și Restaurare a Operei de Artă. Studenții facultății au posibilitatea de a învăța și exersa, beneficiind totodată de dotarea laboratorului și de cazuistica diversă oferită de patrimoniul muzeal. La rândul său, laboratorul beneficiază de avantajul de a selecționa pe cei mai merituoși absolvenți.

În ultimii ani, activitatea laboratorului de restaurare pictură a luat amploare, iar renumele său a atras numeroase lucrări încredințate de diverși beneficiari. Astfel, în perioada 2000-2003, în cadrul proiectului “Patrimoniu restituit”, s-a restaurat iconostasul bisericii din Tiur, jud. Alba, care a fost redat Muzeului Național al Unirii din Alba Iulia. Restaurarea acestui valoros monument al artei ecleziastice transilvănene din secolul al XVIII-lea a prilejuit o prodigioasă muncă în echipă căci restauratori și studenți au lucrat cot la cot pentru a reabilita acest ansamblu.

La începutul anului 2005 restauratorii s-au confruntat cu o nouă provocare. De data aceasta au contribuit la restaurarea a peste 120 de icoane pe sticlă și pe lemn, piese care, după restaurare și-au reluat locul în colecția Centrului memorial “Dr. Gh. Telea - Bologa” din Noul Român.

În prezent, în laborator se derulează restaurarea unor valoroase icoane pe lemn și pe sticlă, provenind de la Schitul Sub Piatră, com. Sălcium de Jos, jud. Alba, icoane ce ridică probleme interesante de restaurare. De asemenea, eforturile restauratorilor sunt canalizate spre colecția de icoane pe sticlă a CNM ASTRA, colecție ce face obiectul unui amplu proiect de cercetare, conservare, restaurare și punere în valoare a celor peste 2000 de piese deținute de muzeul sibian. Proiectul se va finaliza în 2007, când se dorește ca pe baza datelor prelucrate să se realizeze catalogul digital al colecției și editarea unui album cuprinzând cele mai valoroase piese.

Activitatea de restaurare desfășurată în acest laborator se bazează pe aplicarea și promovarea principiilor restaurării științifice (respectul necondiționat față de creația originală, intervenția minimală, folosirea numai a materialelor testate, examenul sistematic și documentația meticuloasă a pieselor aflate în restaurare etc).

Activitatea științifică și expozițională

Activitatea practică a specialiștilor este în permanență dublată de o intensă muncă de documentare și cercetare, ale cărei rezultate fac obiectul lucrărilor publicate în diverse reviste de specialitate sau sunt prezentate la numeroase saloane și sesiuni naționale (București 1991, Sibiu 1993, Cluj-Napoca 1994, Craiova 1995, Satu Mare 1997, Oradea 1998, Ploiești 1999, Zalău 1999,

Iași 2000, Durău 2001, Târgu Mureș 1998, 2001, 2004, Bușteni 2004, 2005) și internaționale de restaurare (Ungaria 1998-2005, Polonia 2001, Italia 2004). De asemenea, a devenit un obicei ca rezultatele obținute în munca de restaurare să fie oferite cunoașterii publicului prin organizarea unor interesante expoziții (Sibiu 1995, 1998, 2003, 2005, Curtea de Argeș 2000).

Restauratori și studenți la vernisajul expoziției de restaurare „Patrimoniu restituit” - Iconostasul Bisericii din Tiur, județul Alba
 Restaurateurs et étudiants au vernissage de l'exposition „Patrimoine restitué”. L'iconostase de l'Église de Tiur, département Alba

Afișul expoziției
 L'affiche de l'exposition

Concluzii

Bilanțul celor 15 ani de existență a laboratorului este unul pozitiv. Constatăm că experiența dobândită prin muncă ne-a condus spre îmbunătățirea metodelor noastre de documentare, de analiză și tratament, în scopul de a contribui din ce în ce mai mult la punerea în valoare a patrimoniului artistic. Cu toate acestea, rămân multe de făcut. Proiectele, atât cele în derulare, cât și cele viitoare, se vor axa în special pe măsuri preventive și pe minima intervenție asupra obiectelor. Aceasta va fi principala condiție a progresului nostru profesional în nobila acțiune de salvare a patrimoniului artistic românesc.

LE LABORATOIRE DE RESTAURATION DES PEINTURES

-Résumé-

L'article contient une incursion dans l'histoire et l'activité du laboratoire de restauration des peintures, l'un des plus importants secteurs du Département de Conservation- Restauration du Complexe National Muséal ASTRA Sibiu.

Après une courte description du laboratoire (historique, location, équipement, bibliothèque, personnel), l'auteur présente les plus importants travaux de restauration réalisés par les restaurateurs du musée, travaux qui ont contribué à la réhabilitation de quelques très précieux objets du patrimoine artistique roumain: l'iconostase de l'Église Épiscopale de Curtea de Argeș, l'iconostase de l'Église de Tiur, département Alba, la collection d'icônes du Centre Mémorial "Dr. Gh. Telea- Bologa" de Noul Român ou les icônes sur verre de la collection de CNM ASTRA. Cette dernière collection fait l'objet d'un grand projet qui consiste dans l'étude, la conservation, la restauration et la mise en valeur d'un patrimoine inestimable.

Parrallèlement au restauration des objets, dans ce laboratoire on déroule une activité didactique constante, car les étudiants de la Faculté de Restauration- Conservation de l'Université Lucian Blaga Sibiu ont l'occasion de faire leur apprentissage en restauration.

L'activité de restauration est doublée en permanence d'une activité scientifique concrétisée par la participation des restaurateurs aux salons et aux sessions nationales et internationales de restauration.

Aspecte din expoziția „Patrimoniul restituit – Iconostasul Bisericii din Tiur, județul Alba, vernisată în 17 octombrie 2003
 Aspects de l'exposition „Patrimoine restitué”. L'iconostase de l'Église de Tiur, département Alba, vernissage: le 17 octobre 2003